

GEFAD / GUJGEF42(2): 1443-1461(2022)

Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerine Yönelik Tutumları *

Teachers' Attitudes towards Out-of-School Learning Activities

Engin DEMİR¹, Filiz ÇETİN²

¹Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi SHMYO, Çocuk Gelişimi Programı.
edemirakademik@gmail.com

²Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü. ficetin@gazi.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 04.01.2022

Yayına Kabul Tarihi: 17.02.2022

ÖZ

Okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen öğrenme faaliyetleri öğrenciler için farklı bir öğrenme deneyimi sunarken, öğretmenlere de farklı öğretim yaklaşımlarını tanıma, uygulama ve değerlendirme imkânı tanımaktadır. Okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öğretmen tutumları, bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi açısından oldukça önemli görülmektedir. Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumlarının belirlenmesidir. Araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın örneklemini 325 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerinin elde edilmesinde "Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Veri analizinde ise parametrik test istatistiklerinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte eğitim fakültesi mezunu olmayan öğretmenler okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik daha olumlu inançlara sahiptirler. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumlarının cinsiyet, mesleki deneyim ve okul kademesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda eğitim fakültelerinde okul dışı öğrenme faaliyetlerine teorik ve uygulamalı olarak daha fazla yer verilmesi önerilmiştir. Ayrıca öğretmen ve okul dışı öğrenme temalı daha fazla çalışmanın gerekli olduğu ifade edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul dışı öğrenme, Tutum, İnfomal öğrenme, Non-formal öğrenme

* **Alıntılama:** Demir, E. ve Çetin, F. (2022). Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 1443-1461.

ABSTRACT

Learning activities carried out in out-of-school learning environments offer a different learning experience for students, and allow teachers to recognize, practice, and evaluate different teaching approaches. Teacher attitudes towards out-of-school learning activities are very important for the realization of these activities. The purpose of this research is to determine the attitudes of teachers towards out-of-school learning activities. The research is in the survey model. The sample of the study consists of 325 teachers. "Teacher Attitude Scale towards Out-of-School Learning Activities" was used to obtain the data of the study. Parametric test statistics were used in data analysis. As a result of the research, it was determined that teachers' attitude scores towards out-of-school learning activities were at a high level. Teachers who graduated from outside the faculty of education have more positive beliefs about out-of-school learning activities. It was determined that teachers' attitudes towards out-of-school learning activities did not differ according to gender, professional experience, and school level. In line with the results obtained, it was suggested that more theoretical and practical places be given to out-of-school learning activities in education faculties. It was also stated that more research on teachers and out-of-school learning is needed.

Keywords: *Out-of-school learning, Attitude, Informal learning, Non-formal learning*

GİRİŞ

Günümüzde öğrenenlerin çok yönlü gelişmesi gerekliliği ve bireylerin çok yönlü gelişim ihtiyaçlarına cevap verecek öğretim yöntemleri ön plana çıkmaya başlamıştır. Eğitim-öğretim alanında süregelen gelişmelerle birlikte öğretim faaliyetleri yalnızca sınıf ya da okul ortamı ile sınırlı kalmayıp, bu ortamların dışına çıkmış ve öğretime faydalı olabilecek her türlü ortamdan faydalanılabileceği düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda öğrenmenin bir sınıf faaliyetinin ötesinde okul duvarları dışına taşındığı, daha esnek yapılı, yaparak yaşayarak deneyimleme faaliyetlerini içine alan okul dışı öğrenmenin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Öğrenme yalnızca okullarda sınıf ortamında gerçekleşmez, öğrenenler sınıf ortamının dışında da öğrenmeyi tecrübe ederler (Şen, Ertaş-Kılıç, Oktay, Ekinci ve Kadirhan, 2021). Bu durum okul dışı öğrenme ortamları kavramı olarak literatürde yer almaktadır (Falk & Dierking, 2000; Tal, 2012). Okul dışı öğrenme, yapılandırılmış öğrenme etkinliklerinin sınıf dışında, toplum ve doğal çevre gibi değişik ortamlarda çalışılmasını içeren çok boyutlu bir süreçtir (Bunting, 2006). Okul dışı öğrenme kavramı okul sınırları dışında kalan çeşitli yaşam alanlarından sanal (dijital) öğrenme ortamlarına kadar birçok ortamı

kapsamaktadır (Şen, 2019). Müze-ören yerleri, millî parklar, hayvanat bahçeleri, sanat atölyeleri, sergiler, sanayi tesisleri ve okul bahçeleri gibi öğrenme faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği ortamlar okul dışı öğrenme ortamları olarak gösterilebilir. Bu ortamlarda gerçekleştirilen deney, gözlem gibi öğrenme faaliyetleri öğrenciler için farklı bir öğrenme deneyimi sunarken, öğretmenlere de farklı öğretim yaklaşımlarını tanıma, uygulama ve değerlendirme imkânı tanımaktadır.

Çocukların hem okul içi hem de okul dışı yaşam deneyimlerinin, okuldaki başarıları ve toplumdaki işlevleri üzerinde derin etkileri vardır (Resnick, 1987). “Okul dışı öğrenmeyi informal ve non-formal kategorilere ayırmak, okul dışı öğrenmenin özelliklerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olur” (Soh & Meerah, 2013, s.3). Non-formal öğrenme ortamları; yapılandırılmış ve önceden planlanmış öğrenmeyi destekleyen, öğretmen liderliğinde, öğrenmenin genellikle değerlendirilmediği, bilginin yapılandırılması ve geliştirilmesine olanak sağlayan öğrenme ortamlarıdır. İnformal öğrenme ortamları ise amaçlı ve planlı olmayan, öğrenmenin değerlendirilmediği ve öğrenenin kendi liderliğinde öğrenmenin gerçekleştiği ortamlardır (Eshach, 2007). Doğası gereği, non-formal öğrenme, genellikle geleneksel sınıf ortamlarındaki öğrenmeden daha ilgi çekici ve eğlencelidir. Yapararak yaşayarak öğrenmeyi sağlayan ve sorgulayıcı bir bakış açısı kazandıran (Ay, Anagün ve Demir, 2015) okul dışı öğrenme faaliyetleri, bilgilerin daha kalıcı hâle gelmesinde ve öğrenme faaliyetlerinin eğlenceli (Bozdoğan ve Ustaoglu, 2016; Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu, 2016; Tortop ve Özek, 2013) olmasında etkilidir. Tüm bunlar öğrencileri içsel olarak motive eder ve hangi bilgileri öğreneceklerini ve hangi becerileri kazanacaklarını belirleme konusunda öğrenciler kendilerini özgür hisseder (Csikszentmihalyi & Hermanson, 1995).

Son yıllarda okul dışı öğrenme ortamlarının eğitim ve öğretime etkisi üzerine çeşitli bilim alanlarında çok sayıda araştırma yapılmıştır. Araştırmalar genel olarak okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen faaliyetlerin öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumlarına, akademik başarılarına, motivasyon ve diğer becerilerine olan etkileri ile ilgilidir. Araştırma sonuçlarına göre, okul dışı öğrenme ortamları öğrencilerin öğrenme isteklerini (Glick & Samarapungavan, 2008) ve içsel motivasyonlarını artırır, ders

başarısını ve derse karşı tutumu artırmada etkilidir (Akgül ve Arabacı, 2020; Andersson & Johansson, 2013; Fägerstam & Blom, 2013; Nadelson & Jordan, 2012; Sturm & Bogner, 2010; Şentürk ve Özdemir, 2014). Ayrıca dersteki soyut kazanımların somutlaştırılmasını sağlar (Laçın Şimşek, 2011). Nelson (2012) deneyimsel öğrenme olarak bilinen, açık havada öğrencilerin neden-sonuç ilişkisine dayalı karşılıklı etkileşimiyle gerçekleştirilen öğrenmelerin, onların bütünsel gelişimini desteklediğini ifade etmektedir.

Eğitim programları kâğıt üzerinde ne kadar iyi görünse de programın uygulayıcıları öğretmenlerdir. Öğretmenlerin öz-yeterlik inançları, tutumları ve davranışları uygulanan öğretim programın başarısı açısından oldukça önemlidir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumlarının yüksek olması önemlidir. Çünkü ancak okul dışı öğrenmeye yönelik tutumları yüksek olan öğretmenler, öğrenci ve ebeveynleri okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik cesaretlendirecektir. Buna rağmen öğretim sürecini kontrol etme zorluğu, zaman problemi, denetimin-güvenliğin (Yaşar Çetin, 2021) zor olması, ekonomik nedenler, sorumluluktan kaçınma (İnce ve Akcanca, 2021), motivasyon eksikliği (Ay, Anagün ve Demir, 2015; Çiçek ve Saraç, 2017), gibi nedenler öğretmenlerin okul dışı öğrenmeye karşı isteksiz olmasına ve kaygı duymasına sebep olmaktadır. Aynı zamanda öğretmenler, Türkiye’de öğretim programında okul dışı öğrenmenin yeterince desteklenmediği (Büyükkaynak, Ok ve Aslan, 2016) görüşünü savunmaktadır. Öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar, okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öz-yeterlik, tutum ve davranışlarının belirleyicisidir. Bu bağlamda öğretmen tutumlarının, okul dışı öğrenmenin planlanmasında, öğrenme faaliyetlerinin yürütülmesinde ve değerlendirilmesinde belirleyici olduğu söylenebilir.

Okul dışı öğrenme faaliyetleri çok iyi bir hazırlık ve planlama gerektirmektedir. Alışlagelmiş sınıf ortamının dışına çıkılması, yasal prosedürler gibi süreçlerden dolayı öğretmenlerin yüksek düzeyde tutuma sahip olmasını gerekli kılmaktadır. Sonuç olarak öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumlarının araştırmacılar tarafından ortaya konulması oldukça önemlidir. Literatürde öğretmen ve öğretmen adaylarının tutumları üzerine çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Buna rağmen

öğretmenlerin okul dışı öğrenmeye yönelik öğretmen tutumları üzerine bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu manada yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar ilgili literatüre katkı sağlayacaktır. Bu noktadan hareketle gerçekleştirilen bu araştırmada öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

1. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumları mezun olunan fakülte türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumları mesleki deneyime göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumları okul kademesine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Tarama modelinde birçok kişiye inançları, görüşleri, özellikleri ve geçmiş veya şimdiki davranışları hakkında sorular sorulabilir. Aynı sorulara cevap veren çok fazla kişiye ulaşarak birçok değişken ölçülebilir ya da birden fazla hipotez test edilebilir (Neuman, 2007). Araştırma Bandırma Onyedinci Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 18.06.2020 tarih ve 2020-3 sayılı etik kurul onayı ile yürütülmüştür.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Balıkesir'e bağlı bir ilçede çalışan 1682 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verileri olasılıksız örnekleme yöntemlerinden uygun

örnekleme ile toplanmıştır. Uygun örnekleme yönteminde araştırmacı, ulaşılabilirliği en kolay yanıtlayıcılardan başlamak üzere örneklemini oluşturmaya başlar (Cohen, Manion & Morrison, 2018). Araştırma verileri çevrim içi toplanmıştır. Araştırmanın örnekleme büyüklüğü aşağıda verilen formül ile hesaplanmıştır (Büyüköztürk vd., 2019);

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}}$$

$$n_0 = \left[\frac{(t_{\alpha s})^2}{d} \right]^2$$

$$n_0 = \left[\frac{(1.96 \times 0.5)^2}{0.05} \right]^2 = 384.16$$

$$n = \frac{384.16}{1 + \frac{384.16}{1682}} = 312.83 \sim 313$$

Araştırma kapsamında 345 öğretmene ulaşılmıştır. Uç değerler ve kayıp veri analizleri sonrası 325 veri ile analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Örnekleme Grubunun Demografik Özellikleri

Değişkenler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kadın	235	72,3
	Erkek	90	27,7
Mezun Olunan Fakülte Türü	Eğitim Fakültesi	242	74,5
	Eğitim Fakültesi Dışı	83	25,5
Mesleki Deneyim	1-5 Yıl	57	17,5
	6-10 Yıl	56	17,2
	11-15 Yıl	97	29,8
	16-20 Yıl	56	17,2
	21 Yıl ve Üzeri	59	18,2
Okul Türü	Okul Öncesi	37	11,4
	İlkokul	66	20,3
	Ortaokul	143	44,0
	Lise	79	24,3

Tablo 1’de görüldüğü üzere araştırma grubundaki öğretmenlerin yarısından fazlasını kadınlar ve eğitim fakültesi mezunları oluşturmaktadır. Öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre dağılımlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yarıya yakını ise ilkokul kademesinde çalışmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri Göloğlu Demir ve Çetin (2021) tarafından geliştirilen “Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Ölçekte yer alan ifadeler için “1=Hiç Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Biraz Katılıyorum, 4=Büyük Ölçüde Katılıyorum, 5=Tamamen Katılıyorum” şeklindeki beşli Likert tipi derecelendirme kullanılmıştır. 25 maddeden ve 3 faktörden oluşmaktadır. Bu üç faktör sırasıyla, “Okul dışı öğrenme faaliyetlerini değerli bulma”, “Okul dışı öğrenme faaliyetlerini önemseme” ve “Okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik olumsuz inanç” olarak isimlendirilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin toplam varyansın %58,12’sini açıkladığı tespit edilmiştir. Ölçümlerin güvenilirliğini belirlemek için yapılan güvenirlik analizi sonucunda, ölçeğin geneline ilişkin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısının .92 her bir faktöre ilişkin Cronbach Alfa değerleri sırasıyla .89, .90, .87 olarak bulunmuştur.

Mevcut çalışmada da ölçeğin tamamı ve alt faktörleri için Cronbach’s Alpha (α) güvenirlik değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin geneli için Cronbach’s Alpha (α) katsayısı .89 olarak bulunurken “Okul dışı öğrenme faaliyetlerini değerli bulma” .86, “Okul dışı öğrenme faaliyetlerini önemseme” .87 ve “Okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik olumsuz İnanç” .84 olarak bulunmuştur. Buna göre “Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği”nin ve her bir faktörünün Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .80 ve üstünde olduğu yani ölçeğin bu örnekte çok iyi (Pallant, 2017) olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öğretmen tutum ölçeğine ilişkin elde edilen veriler analiz edilmeden önce değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediğini anlamak amacıyla normallik test edilmiştir. Tablo 2’de Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 2. Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları

Ölçek Bileşenleri	İstatistik	sd	p
Değerli Bulma	,099	325	,000
Önemseme	,053	325	,027
Olumsuz İnanç	,090	325	,000
Ölçek Geneli	,046	325	,090

Tablo 2 incelendiğinde ölçek genelinde Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutum ölçeğinin bütününde verilerin normal dağıldığını göstermektedir ($p>0.05$). Alt boyutlarda ise veriler normal dağılım göstermemektedir. Bu sebeple normal dağılım eğrisinin çizildiği histogram, çarpıklık ve basıklık katsayıları da incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan hesaplamalar sonucunda tüm ölçeğe ve alt faktörlere ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği ve Faktörlere İlişkin Değerler

Ölçek Bileşenleri	Çarpıklık	Basıklık
Değerli Bulma	-,836	,632
Önemseme	-,200	-,113
Olumsuz İnanç	-,326	-,577
Ölçek Geneli	-,052	-,730

Normallik varsayımının bir ölçüsü olarak çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 aralığında olması gerekir (Morgan, Leech, Gloeckner & Barrett, 2004). Dolayısıyla elde edilen sonuçlar ölçek alt boyutlarının da normal dağılım gösterdiği şeklindedir.

Verilerin analizinde okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öğretmen tutum ölçeği ortalama puanları ile ölçek alt faktör ortalama puanlarının cinsiyet ve mezun olunan fakülte türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklemeler için T-Testi kullanılmıştır. Ortalamaların mesleki deneyim ve okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Yapılan analizler .05 anlamlılık düzeyinde değişkenlerin yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma değerlerine de yer verilerek yorumlanmıştır. Anlamlı farklılığın ortalamalar arasındaki farktan etkilenme düzeyine ilişkin hesaplanan eta kare istatistiği raporlanmıştır. Eta kare ile elde edilen değer .01= küçük etki, .06= orta düzey etki, .14=büyük etki olarak yorumlanmıştır (Cohen, 1988).

Etik Kurallara Uygunluk

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında etik kurul izni alınması gerekmekte olup uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 18.06.2020 tarihli 2020-3 karar sayısı ile etik ilkelere uygun bulunmuştur. Etik Kurul Onayı ekte sunulmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular alt problemlere göre sırasıyla verilmiştir. Araştırmanın birinci alt problemi “Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumları ne düzeydedir?” şeklindedir. Bu sorunun cevabı için betimsel istatistik teknikleri kullanılarak Tablo 4’te verilen bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerine Tutum Puanlarının Dağılımı

Alt Boyutlar	n	Min	Max	\bar{x}	Ss
Değerli Bulma	325	2.67	5.00	4.31	.53
Önemseme	325	1.67	5.00	3.57	.68
Olumsuz İnanç	325	2.14	5.00	3.91	.71
Ölçek Geneli	325	2.96	4.88	3.93	.43

Tablo 4’te öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine tutum puan ortalamalarının 3.57-4.31 arasında olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin okul dışı öğrenme tutum düzeylerinin yüksek düzeyde (1.00-1.79=Hiç Katılmıyorum, 1.80-2.59=Katılmıyorum, 2.60-3.39=Biraz Katılıyorum, 3.40-4.19=Büyük Ölçüde Katılıyorum, 4.20-5.00=Tamamen Katılıyorum) olduğu söylenebilir.

Araştırmanın ikinci ve üçüncü alt problemleri olan “Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine tutumları a) cinsiyet, b) mezun olunan fakülte türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorularının yanıtları için bağımsız örneklem t-testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 5, Tablo 6 ve Tablo 7’de sırasıyla verilmiştir.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Yapılan T-Testi Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Değerli Bulma	Kadın	235	4.34	.50	1.5021	135.90	.135
	Erkek	90	4.23	.62			
Önemseme	Kadın	235	3.54	.71	-	323.00	.125
	Erkek	90	3.67	.62			
Olumsuz İnanç	Kadın	235	3.92	.68	.4135	323.00	.680
	Erkek	90	3.88	.80			
		235	3.93	.48			
Ölçek Geneli	Kadın	90	3.93	.51	.0395	323.00	.968
	Erkek	235	4.34	.50			

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine tutum puanları ölçek alt boyutlarında ve ölçek genelinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir ($p>0.05$).

Tablo 6. Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Yapılan T-Testi Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Değerli Bulma	Eğitim Fakültesi	242	4.34	.53	1.493	323.00	.136
	Eğitim Fakültesi Dışı	83	4.23	.55			
Önemseme	Eğitim Fakültesi	242	3.56	.70	-.471	323.00	.638
	Eğitim Fakültesi Dışı	83	3.60	.66			
Olumsuz İnanç	Eğitim Fakültesi	242	3.84	.74	-2.94	323.00	.003
	Eğitim Fakültesi Dışı	83	4.10	.61			
Ölçek Geneli	Eğitim Fakültesi	242	3.92	.51	-.839	323.00	.402
	Eğitim Fakültesi Dışı	83	3.97	.44			

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin mezun olduğu fakülte türüne göre okul dışı öğrenme faaliyetlerine tutum puanları “Okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik olumsuz inanç” alt boyutunda anlamlı bir farklılaşma gösterirken ($p<0.05$), ölçeğin diğer alt boyutlarında ve ölçek genelinde anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir ($p>0.05$). Dolayısıyla eğitim fakültesi dışından mezun olan öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik daha olumlu inançları sahip olduğu söylenebilir. Etki derecesi olan eta kare değeri .26 olarak tespit edilmiştir. Bu etki etki değeri büyük olarak yorumlanabilir.

Araştırmanın üçüncü ve dördüncü alt problemleri olan “Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumları c) mesleki deneyim, d) okul kademesine göre

anlamli bir farklılık göstermekte midir?" sorularının yanıtları için ANOVA testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 7 ve Tablo 8'de sırasıyla verilmiştir.

Tablo 7. Mesleki Deneyim Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Mesleki Deneyim	n	\bar{x}	ss	F	p
Değerli Bulma	1-5 yıl	57	4.44	.43	2,157	,074
	6-10 yıl	56	4.21	.62		
	11-15 yıl	97	4.23	.53		
	16-20 yıl	56	4.33	.46		
	21 yıl ve üzeri	59	4.39	.61		
Önemseme	1-5 yıl	57	3.43	.78	1,908	,109
	6-10 yıl	56	3.60	.72		
	11-15 yıl	97	3.49	.71		
	16-20 yıl	56	3.69	.58		
	21 yıl ve üzeri	59	3.70	.61		
Olumsuz İnanç	1-5 yıl	57	3.85	.74	1,661	,159
	6-10 yıl	56	3.97	.87		
	11-15 yıl	97	3.81	.68		
	16-20 yıl	56	3.88	.57		
	21 yıl ve üzeri	59	4.09	.69		
Ölçek Geneli	1-5 yıl	57	3.91	.50	1,832	,122
	6-10 yıl	56	3.92	.55		
	11-15 yıl	97	3.85	.49		
	16-20 yıl	56	3.97	.40		
	21 yıl ve üzeri	59	4.06	.48		

Tablo 7'de öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutum puanları arasındaki farkın ölçek geneli ve ölçek alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

Tablo 8. Okul Kademesine Göre ANOVA Sonuçları

Bileşen	Bölüm	n	\bar{x}	ss	F	p
Değerli Bulma	Okul Öncesi	37	4.20	.76	1.006	.390
	İlkokul	66	4.38	.51		
	Ortaokul	143	4.29	.51		
	Lise	79	4.34	.48		
Önemseme	Okul Öncesi	37	3.74	.55	1.611	.187
	İlkokul	66	3.60	.61		
	Ortaokul	143	3.49	.71		
	Lise	79	3.62	.77		
Olumsuz İnanç	Okul Öncesi	37	3.92	.87	1.533	.206
	İlkokul	66	3.95	.70		
	Ortaokul	143	3.82	.67		
	Lise	79	4.02	.72		
Ölçek Geneli	Okul Öncesi	37	3.96	.58	1.430	.234
	İlkokul	66	3.98	.43		
	Ortaokul	143	3.87	.49		
	Lise	79	3.99	.50		

Tablo 8'de öğretmenlerin okul kademesine göre okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutum puanları arasındaki farkın ölçek geneli ve ölçek alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öz-yeterlik inançlarının incelendiği bu çalışmada, öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumlarının hangi düzeyde olduğu incelenmiştir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumlarının; cinsiyete, mezun oldukları fakülte türüne, öğretmenlik mesleki deneyimlerine ve okul kademelerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bu konuda elde edilen sonuçlara, bu bölümde yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumları yüksek düzeyde bulunmuştur. Okul dışı öğrenme ve tutum üzerine yapılan çok sayıda araştırma bulunmakla beraber, bu araştırmalarda ağırlıklı olarak okul dışı öğrenme ortamlarının öğretime ya da öğrenciye katkısı ele alınmıştır. Okul dışı öğrenme üzerine yapılan çalışmalar, bu tür deneyimlerin tutum, motivasyon, öz yeterlik gibi duyuşsal çıktılar üzerinde olumlu etkileri

olabileceğini göstermektedir (Knapp, 1996; Storksdieck, 2006; Uçar, 2013; Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu, 2016). Okul dışı öğrenmenin tutuma etkisini araştıran benzer nitelikte bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buna rağmen Gürsoy'un (2018) çalışmasında okul dışı gezi faaliyeti gerçekleştiren öğretmen adaylarının gezi öncesi ve sonrası öntest sonrest öz yeterlik inanç puanları, sonrest lehine anlamlı derecede farklılaşmaktadır. Benzer şekilde Sarışan Tungaç (2015), fen bilgisi öğretmenlerinin okul dışı çevre eğitimine yönelik öz yeterlik algılarının yüksek düzeyde olduğunu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin okul dışı faaliyetlerine yönelik tutumları ölçek genelinde ve ölçek alt boyutlarında cinsiyet, mesleki deneyim ve okul kademesi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Dolayısıyla cinsiyet, mesleki deneyim ve okul kademesi değişkenleri öğretmenlerin okul dışı öğrenmeye yönelik tutumlarında belirleyici değildir. Eğitim fakültesi dışından mezun olan öğretmenlerin "Olumsuz İnanç" ölçek alt boyutunda ve tutumları, eğitim fakültesi mezunu öğretmenlere göre daha yüksektir. Bir başka deyişle eğitim fakültesinden mezun olmayan öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik olumsuz inançları daha düşüktür. Elde edilen sonuçların yorumlanabilmesi için daha fazla benzer nitelikte araştırmanın yapılması gerekmektedir.

Araştırmada sonuçlarına göre şu öneriler sunulabilir. Okul dışı öğrenme faaliyetlerinin sayısı ve niteliğini artırmak adına, eğitim fakültelerinde okul dışı öğrenme ile ilgili teorik ve de uygulamalı eğitimlere yer verilebilir. Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme faaliyetlerini destekleyici ve kolaylaştırıcı uygulamalar geliştirmesi sağlanabilir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenmeye yaklaşımı ile ilgili daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Okul dışı öğrenme temalı araştırmalar okul öncesinden lise ve yükseköğretime kadar tekrarlanmalı ve ilgili literatüre katkı sağlanmalıdır. Okul dışı öğrenme faaliyetleri, bilişsel öğrenmeden ziyade duyuşsal öğrenme odaklı olmalıdır. Gelecek araştırmalarda, okul dışı öğrenmenin tutum, motivasyon, öz yeterlik gibi duyuşsal kazanımlara etkisinin yanı sıra, öğrencilerin yaşam becerilerine ve bilime olan ilgilerine dair etkisinin benzer araştırmalarla ortaya çıkarılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Arabacı, S., & Dönel Akgül, G. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri. *International Journal of Scholars in Education*, 3(2), 276-291.
- Andersson, C., & Johansson, P. (2013). Social stratification and out-of-school learning. *Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society)*, 176(3), 679–701.
- Ay, Y., Anagün, Ş. S., & Demir, Z. M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretiminde okul dışı öğrenme hakkındaki görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 10(15). doi: 10.7827/TurkishStudies.8702
- Bozdoğan, A. E., & Ustaoglu, F. (2016). Planetaryumların öğretim potansiyeli hakkında fen bilimleri öğretmen adaylarının görüşleri. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 13(1), 38-49.
- Bunting, C. J. (2006). *Interdisciplinary teaching through outdoor education*. Champaign, IL: Human Kinetics
- Büyükkaynak, E., Ok, Z., & Aslan, O. (2016). Fen bilimleri öğretmenlerinin fen eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik görüşleri. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Ek sayı 1*, 43-60. doi: 10.9775/kausbed.2016.032
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (26.Basım). Pegem Akademi
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale, NJ: Lawrence Earlbaum Associates.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison K. (2018). *Research methods in education* (Eighth edition). London: Routledge
- Csikszentmihalyi, M., & Hermanson, K. (1995). *Intrinsic motivation in museums: Why does one want to learn?* In J. H. Falk & L. D. Dierking (Eds.), *Public institutions for personal learning* (pp. 67–77). Washington, DC: American Association of Museums.
- Çiçek, Ö., & Saraç, E. (2017). Fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarındaki yaşantıları ile ilgili görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(3), 504-522.
- Eshach, H. (2007). Bridging In-school and Out-of-school Learning: Formal, Non-Formal, and Informal Education. *Journal of Science Education and Technology*, 16, 171-190
- Falk, J. H., & Dierking, L. D. (2000). *Learning from museums: Visitor experiences and the making of meaning*. Lanham, MD/Plymouth: Altamira Press.

- Fägerstam, E., & Blom, J. (2013). Learning biology and mathematics outdoors: effects and attitudes in a Swedish high school context. *Journal of Adventure Education ve Outdoor Learning*, 13(1), 56-75.
- Glick, M. P., & Samarapungavan, A. (2008). Wolves are beautiful and proud: Science learning from a school field trip. *Journal of Museum Education*, 33(2), 199-207.
- Gürsoy, G., (2018). Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 13 (11), 623-649. doi: 10.7827/TurkishStudies.13225
- Göloğlu Demir, C., & Çetin, F. (2021) "Okul dışı öğrenme faaliyetlerine (ODÖF) yönelik öğretmen tutum ölçeği" geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 56(2), 895-910 doi: 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.21.05.1600
- İnce, S., & Akcanca, N. (2021). Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik ebeveyn görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58),172-197.
- Knapp, D. (1996). *Evaluating the impact of environmental interpretation: A review of three research studies*. Paper presented at the Coalition for Education in the Outdoors Research Symposium, Bradford Woods, Indiana.
- Laçın Şimşek, C. (2011). *Okul dışı öğrenme ortamları ve fen eğitimi*. C. Laçın Şimşek (Ed.). *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları içinde (s. 1-21)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Morgan, G. A., Leech, N. L., Gloeckner, G. W., & Barrett, K. C. (2004). *SPSS for introductory statistics: Use and interpretation*. Psychology Press.
- Nadelson, L. S., & Jordan, J. R. (2012). Student attitudes toward and recall of outside day: An environmental science field trip. *The Journal of Educational Research*, 105(3), 220–231.
- Nelson, E. (2012). *Cultivating outdoor classrooms: Designing and implementing child-centered learning environments*. St. Paul, MN: Redleaf Press
- Neuman, W.L. (2007) *Basics of social research methods: qualitative and quantitative approaches* (Second edition). Allyn and Bacon, Boston.
- Pallant, J. (2017). *SPSS kullanma kılavuzu SPSS ile adım adım veri analizi*. (Çev. Sibel Balcı, Berat Ahi), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Resnick, L. B. (1987). The 1987 Presidential Address: Learning in School and out. *Educational Researcher*, 16(9), 13-20. DOI: 10.2307/1175725
- Sarışan Tungaç, A. (2015). *Fen bilgisi öğretmenlerinin okul dışı (doğa deneyimine bağlı) çevre eğitimine yönelik özyeterlik alguları, çevre bilgileri ve çevresel tutumlarının incelenmesi: Mersin ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

- Soh, T. M. T., & Meerah, T.S.M. (2013). Outdoor education: An alternative approach in teaching and learning science. *Asian Social Science*, 9(1), 1-8.
- Sontay, G., Tutar, M., & Karamustafaoğlu, O. (2016). "Okul dışı öğrenme ortamları ile fen öğretimi" hakkında öğrenci görüşleri: Planetaryum gezisi. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-24.
- Storksdieck, M. (2006). Field trips in environmental education. Berlin, Germany: Berliner Wissenschafts-Verlag.
- Sturm, H., & Bogner, F. X. (2010). Learning at workstations in two different environments: a museum and a classroom. *Studies in Educational Evaluation*, 36, 14-19.
- Şen, A. İ. (2019). Okul dışı öğrenme ortamları. Pegem: Ankara
- Şen, A. İ., Ertaş-Kılıç, H., Oktay, Ö., Ekinçi, S., & Kadirhan, Z. (2021). Learning science outside the classroom: development and validation of the out-of-school learning environments perception scale. *Journal of Outdoor and Environmental Education* 24, 19–36. DOI: 10.1007/s42322-020-00070-7
- Şentürk, E., & Özdemir, Ö. F. (2014). The effect of science centers on students' attitudes towards science, *International Journal of Science Education*, 4(1), 1-24.
- Tal, T. (2012). Out-of-school: Learning experiences, teaching and students' learning. B. J. Fraser, K. Tobin, & C. J. McRobbie (Ed.), *Second international handbook of science education içinde* (s. 1109–1122). Dordrecht: Springer Netherlands.
- Tortop, H., & Özek, N. (2013). Proje tabanlı öğrenmede anlamlı alan gezisi; güneş enerjisi ve kullanım alanları konusu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(44), 300-307.
- Uçar, A. (2013). Teknoloji ve tasarım dersinde yapılan sanayi gezilerinin öğrencilerinin tutumlarına etkisi (Tokat İli Örneği) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yaşar Çetin, B. (2021). *Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin okul dışı öğrenmeye ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

ORCID

Engin DEMİR <https://orcid.org/0000-0002-6280-5467>

Filiz ÇETİN <https://orcid.org/0000-0002-6806-0160>

SUMMARY

Introduction

With the ongoing developments in the field of education and training, teaching activities have not been limited to the classroom or school environment, but have gone beyond these environments. In this context, the importance of out-of-school learning, in which learning is carried beyond a classroom activity, with a more flexible structure, and which includes learning by doing, is increasing day by day. While learning activities such as experiments and observations carried out in these environments provide a different learning experience for students, they also provide teachers with the opportunity to recognize, practice, and evaluate different teaching approaches. Out-of-school learning activities that enable learning by doing and gaining a questioning perspective (Ay, Anagün & Demir, 2015) help the knowledge to become more permanent and learning activities fun (Bozdoğan & Ustaoglu, 2016; Sontay, Tutar & Karamustafaoğlu, 2016; Tortop & Özek, 2013). All these motivate students internally and students feel free to determine what information they will learn and what skills they will acquire (Csikszentmihalyi & Hermanson, 1995). No matter how well the curriculums are designed on paper, the practitioners of the program are the teachers. Teachers' self-efficacy beliefs, attitudes, and behaviors are very important for the success of out-of-school learning activities. As a result, researchers need to reveal teachers' attitudes towards out-of-school learning activities. From this point of view, in this study, it was aimed to determine the attitudes of teachers towards out-of-school learning activities. The sub-problems of the research are as follows:

1. What is the level of teachers' attitudes towards out-of-school learning activities?
2. Do teachers' attitudes towards out-of-school learning activities differ significantly according to gender, type of faculty graduated, professional experience, and school level?

Method

The research is in the survey model. The population of the research consists of 1682 teachers working in a district of Balıkesir. Research data were collected by convenient sampling, one of the non-probability sampling methods. In the convenient sampling method, the researcher starts to create his sample, starting with the most accessible respondents (Cohen, Manion & Morrison, 2018). Within the scope of the research, 345 teachers were reached. The data of the research were collected with the "Teachers' Attitudes to Out-of-School Learning Activities (OoSLA):" developed by Göloğlu Demir and Çetin (2021).

Findings

The average score of teachers' attitude towards out-of-school learning activities is between 3.57 and 4.31. Therefore, it can be said that teachers' out-of-school learning attitude levels are high. Teachers' scores on out-of-school learning activities do not show a significant difference according to gender in the scale sub-dimensions and overall scale. According to the type of faculty from which the teachers graduated, their scores on out-of-school learning activities

showed a significant difference in the sub-dimension of "negative belief in out-of-school learning activities" ($p < 0.05$), while there was no significant difference in other sub-dimensions of the scale and overall scale ($p > 0.05$). According to the professional experience of the teachers, the difference between the attitudes towards out-of-school learning activities was not statistically significant in the overall scale and scale sub-dimensions ($p > 0.05$).

Discussion and Conclusion

According to the results of the research, the attitudes of the teachers participating in the research towards out-of-school learning activities were found to be high. Studies on out-of-school learning show that such experiences can have positive effects on affective outcomes such as attitude, motivation, and self-efficacy (Knapp, 1996; Storksdieck, 2006; Uçar, 2013; Sontay, Tutar, & Karamustafaoğlu, 2016). No similar study has been found in the literature investigating the effect of out-of-school learning on attitudes. However, in Gürsoy's (2018) study, pre-test and post-test self-efficacy belief scores of pre-service teachers who performed out-of-school trips differed significantly in favor of the post-test. Similarly, Sarışan Tungaç (2015) determined that the self-efficacy perceptions of science teachers towards out-of-school environmental education are at a high level. Teachers' attitudes towards out-of-school activities do not show a significant difference in terms of gender, professional experience, and school-level variables in the scale and the sub-dimensions of the scale. Teachers who graduated from other than education faculties have higher attitudes in the "Negative Belief" scale sub-dimension and attitudes than teachers who graduated from education faculties.

Ek 1. Etik Kurul Onay Belgesi

T.C. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
Değerlendirme Formu

Araştırmacının Adı Soyadı	Cennet GÖLOĞLU DEMİR
Araştırmanın Başlığı	Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerine (ODÖF) Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Öğretmenlerin ODÖF'e Yönelik Tutumlarının İncelenmesi
Başvuru Formunun Etik Kurula geldiği tarih:	15/06/2020
Başvuru Formunun Etik Kurulda incelendiği tarih:	18/06/2020
Toplantı No. ve Karar tarihi:	2020-3 18/06/2020

SONUÇ

1.	☒ Uygun
2.	Düzeltilmesi gereklidir: Etik sorun olabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmaktadır. Açıklama:
3.	☐ Görevsizlik: Gerekeçe, Görüş, Tavsiye ve Açıklamalar:
4.	☐ Uygun değildir: Gerekeçe, Görüş, Tavsiye ve Açıklamalar:

Başvuru dosyasının incelenmesinde hazır bulunan ve araştırmayla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi bulunmayan Etik Kurul başkan ve üyelerinin ad soyadı ve imzaları

Prof. Dr. Göknan ORHAN
Başkan

Prof. Dr. Burak DARICI
Üye
KATILMADI

Doç. Dr. Tarhan OKAN
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ömür KIZILGÖL
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Adnan UZUN
Üye

